

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Romanorum Pontificum Cum Reflexionibus
Historicis**

Kolb, Gregor

Augustæ Vindelicorum, 1727

VD18 14497719

Seculum decimum quintum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70934](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-70934)

artium peritorum superius dictorum eruditio summa, scientia incomparabilis, sapientia coelestis & sanctitas perspicua, iisque plurimis miraculis corroborata. Potior mihi etiam sit, oportet, gemini Concilii & totius Ecclesiæ authoritas, quam unius viri ambitiosissimi simulque pertinacissimi, male viventis ac morientis exemplum.

Seculum decimum quintum.

CCIII. Innocentius VII. Sulmonensis Italus.

COSMUS Milioratus Sulmonæ honestis natus parentibus eam laudem tum ante, tum in ipso Pontificatu, vel ab ipsis Romanorum Pontificum obreceptoribus, fuit promeritus, ut eorum unus Theodoricus Niemus de Cosmo postea Innocentio VII, verba multis digna calamis reliquerit, quibus ait, *Colsum fuisse mitem, probum, benignum, castum, non superbum, non avarum, non cupidum, Simoniae oforem, & experita in rebus agendis industria.* Eligendus & electus in Pontificem Innocentius juramentò se obstrinxit, renuntiaturum se quamprimum Summæ Sedis, si perinde sua Ecclesiæ pax redderetur, & Petrus de Luna se Pontificem non gereret amplius. Verum Ladislaus Neapolis Rex metuens sibi à Gallorum copiis, quò minus suo juri aut dignitati Pontificiæ renuntiaret Innocentius, effecit, cogens eundem, unius Regis privato commodo postponere bonum universi. Isipse tamen Rex ex amico in hostem Pontificis mutatus ex Ecclesiæ gremio ejici anathema meruit, in cuius gratiam receptus est equidem, sed absque suo merito, inò culpa sua majori Romanorum civium seditioni causam & ansam subministrans vice altera exauktoratus fuit à Pontifice: Romani quippe Proceres à Ladislao suffulti identidem novas excitârunt turbas, quas ut sedaret Innocentius, undecim, atque hos inter quinque Romæ natos creavit Cardinales. Verum neandum sic sedata tempestate, Ludovicus Pontificis nepos inscio ac invito Patruo gravissimam de Romanis civibus sumpsit vindictam undecim eorum necans, Detestatus est hoc factus

cirus

cinus Innocentius, cuius innocentiam præter alia Romanis civibus probavit plurimarum virtutum decor, quo ornatus diem suum obiit an. 1406,
Sed. 2.

CCIV. Gregorius XII. Venetus.

POSTQUAM Innocentio VII. parentatum fuit, decem cum quatuor Cardinalibus locum electioni novi Pontificis destinatum ingressi, dicto sacramento in sequentia puncta consensere: primò ut quisquis eorum electus fuisset Pontifex, is ad tollendum schisma juri suo renuntiaret, si etiam Petrus de Luna jure suo cederet. Secundò, ut ante sublatum schisma Pontifex in numerum Cardinalium neminem admitteret. His rite jurejurando firmatis, & data syngrapha munitis, Angelus Corrius Patriarcha Constantinopolitanus Latinus & Presbyter Cardinalis, ac eximius SS. Theologiæ Magister, communī omnium suffragio in Supremum Ecclesiæ Præsidem electus fuit, Gregoriique XII nomine insignitus. Vix nomen hoc in orbe Christiano innotuit, plus quam alias schisma ardere cœpit, Gregorio tamen Petrum de Luna ad cessionem juris sui per litteras primū, dein per Legatos invitante, atque suum exemplum offrente. Verum Petro in suo proposito pertinaciter persistente, & conventus locum Savonam Italiam urbem perimportunum Gregorio Pontifici præscribente, per longas moras res protracta fuit. Periculum etiam Gregorio intendit Ladislaus Siciliae Rex, qui cum exercitu Romam ingressus Pontificem in vincula dedisset, nisi le protinus in Arce in S. Angeli recepisset, Cardinalibus fermè omnibus fugâ dilapsis. Româ Pontifex paulo post Viterbiū; indè verò Senas, & mox Pisas pervenit: verum ut Pisanum Concilium à Cardinalibus motu proprio indictum declinaret, Senas repetuit; ubi, derelictus ferè à Purpuratis Consiliariis omnibus novos Cardinales creavit multorum doctissimorum virorum permotus tentiis, qui juramenti religione non amplius ligatum Gregorium pronuntiabant. Interea Pisis Concilium à Cardinalibus, invitò Gregorio jam congregatum fuit, in quo & ipse, & Benedictus, seu Petrus de Luna locum cedere jussi sunt Petro Philargo in Candia insula nato, quem Alexandrum V. dixerunt. Cessit haudquaquam uterque æmulus, Gregorius fortan jure & merito; immerito Benedictus, qui Valentis in Hispania, quo a fugerat, se adhuc Pontificem gerere pergebat vano titulo gloriatus. Gregorius

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Na

vero

verò, Ariminī desertam ducens vitam, in Concilio denique Constantiensi universorum votis respondit paratissimus obedire, non imperare. Obedivit itaque annis sex jam non Pontifex, sed Cardinalis, postquam annis duobus imperare magis voluit, quam imperavit. Annus vitæ ultimus Gregorio fuit 1417. quem octoginta, aut ut alius placet, nonaginta annorum senex moriendo ita absolvit, ut an. 1623. corpus ejusdem nulla sui parte læsum fuerit repertum.

CCV. Alexander V. Cretensis.

PETRUS Philargus antea nominatus, in pueritia ostiatim dum vicum rogavit, à viro quodam Minorum Ordinis Religiosissimo in Monasterium Cretense admissus venit, ut ibidem primis litterarum elementis imbutus ad aram facientibus minister foret. Ex tantillo ministro scientiarum Magister clarissimus creatus, Oxoniense in Anglia, Parisiense in Gallia, & alia in aliis regnis Athenæa rara eruditione illustravit. In Longobardiam etiam delatus adeò inclaruit, ut hujus viri famâ permotus Insubriæ Dux Joannes Galeacius primos eidem honores in arcano suo senatus obtulerit. Episcopus dein Vicentinis datus, & mox Novariensisibus; paulò post etiam Mediolani sacer Antistes præfuit. Ab Innocentio VII. maximi quoque habitus, & ideo purpurâ & Legatione Longobardica insignitus, discordes Insubriæ populos plaudente tota Italia ad concordiam reduxit. In solio Pontificio tandem constitutus, datis ad Imperatorem, Reges, & viros Principes epistolis, diuturnum schisma ab ovo ad malum, ut ajunt, novo examine discussum penitus tollere, sacram verò militiam adversùs Turcarum exercitus in Hungaria prope Semendriam Sigismundi Regis viatores accendere summò studiò laboravit. Ladislauum igitur Siciliæ Regem, Ecclesiasticis in Italia bonis inhiantem, suo regnō exuit, quod nec Ecclesiæ jus suum reddere, nec sacræ expeditioni succurrere paratum sciret. Lites quoque inter Clericos & Monachos de Administratiōne Sacramentorum exortas, data nova Constitutione diremit, qua Mendicantium Ordinibus jus suum fuerat confirmatum. Munificentissimus adhæc in quosvis pauperes Francisci pauperis filius hic fuisse legitur, adeò ut nihil sibi penè reliquum servaret Pontifex: unde per jocum dicere fuit auditus crebro; *se divinum Episcopum fuisse, inopem Cardinalem, Pontificem verò mendicum factam.* Ejus proinde mortem luxerunt maximè mendici: quam hæc

hæc inter ultima morientis verba adstantibus annuntiavit: *pacem meam re-linquo vobis, pacem meam do vobis.* an. 1410. Sed. m. 10.

CCVI. Joannes **XXI.** dictus **XXIII.**
Neapolitanus.

BALTHASAR Cossa nobilis familiae juvenis tam Pontificio quam Cæ-
fareo Juri Bononæ dans operam, ex eoque Doctoratus laurea or-
natus Romam petiit; ab amicis vero, quibus valedixit, interrogatus,
quò proficiseretur, respondit tum per jocum quidem, sed cum tem-
pore ferium: *Romanum ad Pontificatum.* Et en! brevi spes consequendi
tandem Pontificatum auroræ instar cœpit eidem affulgere: à Bonifacio
IX. enim in Pontificiam aulam quamprimum admissus, dein vero Diaco-
nus Cardinalis S. Eustachii, & mox Bononæ Legatus fuerat creatus. In
hoc aut simili officiorum genere multos transfigens annos, Bononiam Me-
diolani Vice-Comitibus jure adempram Ecclesiae restituit. Longum e-
tiam schisma execratus, inter præcipuos Pisani Concilii & Alexandri V. ab
eodem in Sedem Pontificiam evedi, authores extitit. Tantæ igitur au-
thoritatis cum jam suisset in promovendo suo Antecessore, facile sexdecim
Cardinalium consensum vix non obscuris artibus sibi in Pontificem de-
ligendo, etiamnum Bononæ commoratus comparavit: multorum certè
suspicionibus vel apertis querelis se obnoxium fecit, quod vel armis vel
auri adminiculo viam sibi ad supremum dignitatis verticem straverit. Su-
premi itaque Præsulis officio funeturus militæ ducem potius, quam Pon-
tificem egit; relictâ enim tantisper tiarâ Pontificiâ sagum & galeam indu-
tus Ladislauum Neapoleos Regem, aut ejus regni invasorem verius vicit,
Ludovicó Andegavensi in Siciliæ solium promotó. Pontificem tamen e-
tiam tunc egit, cum Constantiæ Concilium congregavit, cui & ipse in-
teresse cœpit an 1414. faciens initium à coronatione Sigismundi Cæsa-
ris. Concilio autem huic anam dabat maximum schisma gravissimum;
tres enim Pontifices, aut forte nullum numeravit tum Ecclesia Romana.
Benedictus, Gregorius & Joannes erant, quorum ultimus præstiti
juramenti non probè memor, insignia Pontificia haudquam deponere
paratum se ostenderat, et si Gregorium aut Benedictum exemplō

Nn 2

præ-

præentes conspecturus foret. Vim igitur cùm sibi parari animadverte-
ret, Friderici Austriae Archiducis auxilium & territorium petiturus, relictâ
clam Constantiâ fugit Schaffhusiam ; indè Lauffenburgum , ac denique
Brisgoiæ Friburgum, ubi per aliquot dies, datis crebrò ad Concilium & ab
eodem acceptis litteris, commoratus , ac tandem Constantiam reductus
fuit : ibidem verò præsente Concilio depositus, & ne novas excitaret tur-
bas, Manhemii aut Heidelbergæ in custodiâ per aliquod tempus est da-
tus, cùm in suo qualicunque Pontificatu perdurâisset an. 5. E custodia de-
nique vel elapsus, vel sponte emissus, Florentiam ad Martinum V. Ponti-
ficem contendit; cùm in Vigilia Corporis Christi, uti vocat Ecclesia , pu-
blicè ad ejus pedes advolutus haud alium , quâm Martinum professus est
verum, unum ac legitimum Pontificem , à quo proin perbenigne habitus E-
piscopusq; Cardinalis Tusculanus & sacri palatii Decanus est promulgatus.
Verùm haud longo tempore novo hoc munere a chonore frui Joanni da-
tum fuit ; Florentiæ enim vel dolore animi, vel morbo in visceribus laten-
te, vel datô venenô extictus diem suum obiit an. 1419.

CCVII. Martinus III. dictus V. Romanus.

CONSTANTIAE in palatio super lacum Acronianum extructo à
23. Cardinalibus electus est in Pontificem Otho de Columna
Diaconus Cardinalis D. Georgii, die Turonensium Episcopo D.
Martino sacra, in cuius proin honorem Martini III. sibi nomen indidit.
Virtutes & dotes varias hujus Pontificis summoperè dilaudans Platina ad-
dit, tantam fuisse omnium de ejus assumptione lætitiam, ut præ incredibili
gaudio suam homines lætitiam linguis explicare primitus vix potuerint.
Et sanè hujus insoliti gaudii testis fuit maximus ipse Sigismundus Impera-
tor, qui nullo dignitatis suæ habito discrimine conclave ingressus , grates
habuit summas Electoribus Pontificiis universis ac singulis , quòd tantum
virum Reipublicæ magna ex parte suppressæ tam utilem ac necessarium e-
legerint. Ante ipsum verò recens electum Pontificem prostratus Cæ-
sar pedes ejusdem veneratione summa fuit exosculatus. Novus itaque
Pontifex tanta omnium lætitia confirmatus, promovere ac continuare stu-
dium Constantiense Concilium , in quo aliquando numerati sunt Cardi-
nales

nales 27. Patriarchæ 6. Archiepiscopi 39. Episcopi 190. Abbates 147. Procuratores Archiepiscopales 16. Episcopales verò 400. Urbem stipare adhæc sunt visi Viri Principes, Comites, Barones ac Nobiles facile 16000. Post habitas 45. Sessiones ob gravissimas causas finivit Martinus Concilium, ex cuius unanimi sententia Joannes Huss sectariorum in Bohemia antesignanus fuit combustus. Italiam igitur repetit Pontifex, quem brevi secutus fuit Joannes quondam æmulus, tum verò inter Cardinales loco ferè principi collocatus, quòd Martino III. haud imperare, sed obedire strenuè didicerit vir aliàs militari spiritu elatus. Gregorius etiam paulò antè alter æmulus insignem promeritus est laudem, eò quòd remiserit Pontificis insignia Concilii arbitrio penitus relinquenda. Ejusdem proinde acta à Concilio fuerunt probata, & Cardinales ab eo creati dignitatem pristinam receperunt; ipse verò Gregorius Legatus Pontificius perpetuus constitutus pientissimè, sicut vixit, diem vitæ ultimum clausit an. 1417. Dispar rem longè exitum vitæ sibi ipsi paravit Petrus de Luna seu Benedictus; is enim, et si à Martino III. Legatis & litteris ad emendationem sui fuisset humanissimè invitatus, annis 30. continuis Romanus Pontifex vivere & mori pertinaciter ambivit, commonens in agone etiam Pseudo - Cardinales duos, ut sibi vitâ defuncto successorem continuò substituerent, qui imperata haud segniùs fecerunt, quàm Petrus imperaverat; in Pontificem enim sibi delegerunt Ægidium Barcinonensem Canonicum, Clementem VIII. ab Hispanis paucis vocatum, qui cùm de Pontificatu suo admodùm angusto conservando desperaret, Episcopatu suo minore contentissimus vixit. Interea Martinus decreta omnia durante schismate consignata, iis duntaxat exceptis, quæ ad Fidem & bonos Mores pertinent, omnino sustulit & antiquavit. Rebus tamen tanquam incertis ac dubiis in Concilio Constantiensi relictis consulturus magis Concilium aliud indixit, cuius congregandi opportunum locum Papia, sed ob ingruentem mox pestilentia morbum Senæ offerebant. Verùm etiam Senis congregatò Concilio longius permanere integrum non fuit; Alphonsus enim Arragonum Rex Martino Pontifici, ob denegatum sibi Neapolis Siciliæ Regis titulum, infensus Petri de Luna causam in se suscipere & ansam gravissimis turbis præbere merito timebatur. Quare in sequens septennium Concilium Basileæ cogendum fuit dilatum. Eum in finem Basileam misit Julianum Cæsarini Cardinalem, Pontificis loco futurum Concilii Præsidem. In Bohemia tunc maximi

incendii instar excitata hæresis Germaniam maximè affligebat, cui simul & provinciis aliis ut opem ferret Martinus, præter subsidia alia in Rempublicam Christianam collata Gymnasium Heidelbergense, à Ruperto Palatinatus ac Bayariæ Duce extructum, laudavit; Lipsiense verò, Mersburgense, & Eliense diplomatibus & gratiis permultis decoravit. Duodecim facilè Universitates, Lycea, aut Gymnasia in diversis Europæ partibus vel erexit, vel erecta amplificavit. Plura parantem mors apoplexiæ morte accelerata Ecclesiæ Martinum eripuit an. 1431. Sed. 13.

CCVIII. Eugenius IV. Venetus.

GABRIEL Condolmerius vocatus patre Angelo defuncto viginti aureorum millia in pauperum turmas confertissimas distribuit, ut relictis Seculi curis cum socio Antonio Corario D. Augustini pateret monasteria, quibus incrementum daturi Venetiis Canonicorum Regularium Collegio D. Georgii in Alga diéto initium dederunt. Ibidem Antonius Corarius Gregorii XII. nepos studio honorandi Pontificem a vinculum suum recens electum percupidus, juncto sibi socio Gabriele Romam contendit. Susceptus uterque à Pontifice perhumaniter, ac præter spem omnem amplissimis brevè dignitatibus est auctor: Antonium enim Bononiensi, Gabrialem verò Senensi Ecclesiæ præfecit Episcopum. Utrumque deinde, in loco Patrum Senatu, in numerum Cardinalium assumpsit, utrumque suo munere haud perfunctoriè defunctum. Gabrieли certè operā Martinus V. in Gregorii depositi locum suffectus, hujus sui promotoris studiō arduis in rebus fuit usus. Picentinā & Bononiensi Legatione percelebris factus dum Romam revertitur, Pontifex salutatur haudquaquam novō commotus nuntiō: dum enim inter D. Augustini Canonicos etiamnum agebat, eremicolam sibi obvium habuit Prophetæ haud dissimilem: is Gabrieli Pontificios honores in multos annos prædixerat. Pontifex itaque coronatus Sigismundum Romæ Imperatorem Imperii coronā exornavit; Concilium verò Basileense à Martino inchoatum, urgentibus Imperatore & Rege Galliæ, tum ad extirpandam Bohemorum hæresin, tum ad emendandos & in Germania & Gallia mores, aliquo tempore quidem continuavit, ejus verò progressus haudquaquam comprobavit: in eadem enim Synodo multa in præjudicium Romani

Pon.

Pontificis aucta merito fuerunt reprobata. Hanc ob rem Ferrariae Eugenius, licet invitatis permultis Basileae Patribus, aliam indixit Synodum, Florentiam deinde pestilentiae vitandae causae translatam, cui interfuerere etiam cum Imperatore suo Palaeologo Graeci Episcopi, aliqui viri Ecclesiastici numero faciliter septingenti, qui uno ore omnes sese jungebant Latinis, unico Marco Patriarcha Ephesino excepto, qui antiqui in Oriente schismatis pertinacissimus conservator permanit, secum in ruitam post biennii lapsum Graecorum permultos trahens. Inter haec Basileense conciliabulum Eugenio Amadeum Sabaudiæ Ducem, tum verò Eremicola opposuit Pseudo - Pontificem Felicem V. nuncupatum, qui ab Aenea Sylvio Concili Legato sua ex eremo evocatus, atque in Concilio Basileensi fuit coronatus; sed & ab eodem Sylvio Aquisgrani, maximè in coronatione Friderici Cæsar, Eugenio præhabitò publicè derelictus, in Concilio demum Lausannæ anno 1449. celebrato omni suo, si quod habuit, juri valedixit, tum primum universæ probatus Ecclesiæ, cum Pontificem se longè maiorem in Nicolao V. fuit veneratus. Annis omnino viginti quinque Basileense conciliabulum perduravit, longo tempore suffultum maximè auxiliis Helvetorum; qui tamen à Gallis faciliter victi Basileam deseruere, dilapsis quaquaversum residuis Prælati, Concili cujusvis auctoritatem Romani Pontificis sententiae etiam Dogmaticæ præferentibus. Reges passim ac Imperii Principes partium diversarum studiis addicti, ab Aenea Sylvio denique persuasi Eugenio subscrispserè, qui cum annis 16. ferè inter summas adversitates & intestina Italæ bella perdurasset, malorum plurimorum moli tandem succubuit an. 1447.

CCIX. Nicolaus V. Lucensis Italus.

THOMAS Sarzonus patre Medico Serazenæ Lucensis agri urbe natus, postquam Bononiensis adhuc Antistes & Legatus ad Cæsarem Pontificius, Pontificatus honorem ferio deprecatus fuit, eundem denique communi omnium voce vocatus atque ferè coactus admisit. Noverat Thomam Sarzonus ante alios Aeneas Sylvius; unde, in *commentario de rebus Basileæ*, in laudes ipsius his verbis excurrit; *tota urbs ex hujus assumptione latata est.* Fuerunt, qui alium

Car-

Cardinalem, à quo majora sperabant, Pontificem factum magis optas-
sent; at hunc Papam nemo invitus vidit. Nemo ex Cardinalibus
fuit præter hunc nostrum, quem non aliquod excluserat odium: alii
Ursinensem, alii Columnensem, alium Galli, alium Catalaum formidabant: sed con-
scius omnium rerum Paracletus hunc accepit, hunc præfecit, quem amatores sciebat
omnes. Vedit scrutator cord'um DEUS in hoc Patre summam humilitatem, hanc
exaltavit; vedit singularem justitiam, hanc præmiavit; vedit præcipuam huma-
nitatem, hanc amavit; vedit prudentiam grandem, hanc delegit; vedit scien-
tiam prudenterissimam, hanc Ecclesiæ suæ sponsæ præfecit; vedit exuberantem e-
loquientiam, hanc necessariam in Pontifice Maximo judicavit. Neque enim un-
vel altera doctrinæ pollet, ut quidam ex nostris, qui una & hac minus notascien-
tia superbientes contemnunt exterias. Artibus septem, quas liberales vocant, sic à
pueritia imbutus est, ut omnia præsentia sint: Philosophos omnes novit; Histori-
cos, Poëtas, Cosmographos, Oratores, Theologos item; nam & sacris artibus ini-
ciatus est: Juris Civilis & Pontificii notitiam habet, nec Medicinam ignorat,
Provincias plurimas peragravit; Princes Christianæ Reipublicæ majores adi-
vit; in rebus maximis versatus est, & domus & civitatum regimina est expertus.
Quod si unquam sperare beatam Ecclesiam licuit, sub hoc Pontifice spes ista florebit:
nunc vulgo dicitur, exclusis virtutis virtutibus & doctrinæ imperium habituras &c.
Hunc itaque Pontificem non tam ab hominibus, quam Superis electum,
pridem revelante DEO cognoverat in somnis ipse Fridericus III. Impera-
tor à Nicolao sub annum 1451. cum Eleonora Imperatrice Regis Lusita-
niæ filia Imperii diadematæ ornatus. Is enim tum Romæ his allocutus est
verbis Nicolaum: cùm Vienna (Legatus) à me recessisti, vidi per quietem me
Romam accessisse, à te autem corona insigniri; mirabar: somnō correptus non me
bene coronatum opinabar: cùm id non Romanus, sed Bononiensis Antistes fecisset.
Experrectus somnium sprevi: at cùm te Cardinalem & Pontificem creatum intelle-
xi, futurum credidi, quod somnia veram. Nicolaus igitur tanto vati præ-
cognitus Pontifex, contra Hussitas in Bohemiam, tum etiam in
Germaniam, tum in alia regna varias ob causas Legatos & litteras
misit, summè sollicitus, ut tria maxima mala vel omnino tolleret è
medio, aut saltem magna ex parte diminueret. Inter eadem mala pe-
riculosum Ecclesiæ schismæ fuerat, quod denique sublatum vedit, dum A-
madeum Sabaudiæ Sacerdotem Principem, ut amoveretur, promo-
vit;

vit; Cardinales verò & Episcopos Amadei amicos ab Eugenio IV. depositos pristinæ dignitati ac officio restituit. Non ita facile malum alterum, Hussitarum nempe in Bohemia hæresis sopita fuit, quæ zizanio cum instar Ecclesiæ vineas latè infecerat. Tristissimum autem malorum omnium accidit Nicolao, dum auditis nuntiis intellexit, à Mahomete II. Turcarum Imperatore Christi ac Christianorum hoste juratissimo ipsam Constantinopolim & Peram expugnatas fuisse; Constantinum XI. Imperatorem inter Christianos Cæsares Constantinopoli ultimum in pugna cecidisse; Cardinalem Ruthenum Legatum Pontificium captum; Romanis Sacris in Orientis Imperio deinceps omni aditu interdictum iri. Ut tantis ritè occurreretur malis, omnem movit lapidem Nicolaus, cuius mandato Aeneas Sylvius cum Divo Joanne Capistrano Francofurtum properatunt, ut hortationibus commoti Viri Principes cum Friderico Imperatore foedus inirent adversus Turcarum impetus, contra quos tamen ut pugnarent tardiùs & minùs seriò, ansam etiam præbuit Nicolai V. mors bellis in Italia gravissimis accersita an. Sed. 8. Christi 1455.

CCX. Calistus III. Valentinus Hispanus.

ALPHONSUS Borgia nobilibus in Hispania ortus parentibus, annis & scientiis maturus inter Doctores in Academia Ilerdensi etiam ipse Doctorem egit. Ibidem dein in Canonicorum veniens numerum authore Martino V. Pontifice Valentini denique Episcopus placuit. Ab Alfonso IV. deinde Aragonum Rege in Germaniam Legatus missus interesse noluit Concilio Basileensi, quoad illud legitimo Pontifici Eugenio IV. in rebus summi momenti adversari intellexit. Huic Legato in primis debetur, quod tandem Amadeus seu Clemens V. à conciliabulo Basileensi intrusus Pseudo-Pontifex Supremæ Pontificis potestati se subditum agnoverit. Meruit sanè vel hoc etiam facinore Valentinus Episcopus, ut eidem Vincentius Ferrerius Vates dignitatem Pontificiam prædixerit; qualem quām non ambiverit, tunc maximè ipsimet Eugenio IV. commonstraravit, cùm sacram purpuram ab eodem sibi oblatam priùs non acceptavit, quām pacem à Pontifice Regi suo Alfonso impetravit pacis amantior, quām honoris. Pontificios tamen honores an. ætaris suæ 77. consecutus votō sese obstrinxit, quo Divino Numini promisit, se per vitæ suæ residuum haud ulli vel labori vel sumptui parciturum, ut Turca-

A. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Oo

rum

rum Potentia^{rum} supremis totius Europae viribus occurreretur. Et summis sanè tunc opus fuerat viribus; Mahomet enim Albam Græcam cum ducentis suorum milibus arcta obsidione cingens, ægrè à Joanne Hunniade Hungarorum Duce ac Turcarum victore est repulsus: qui tamen barbari, ob Christianorum Principum maximè in Germania & Italia fœcordiam, novis ex Asia obtentis copiis universam Græciam & Albaniam suo subjecerunt jugo, Scanderbego ejusdem Duce strenuissimo, post egregias per annos viginti & ultrà continuas pugnas atque victorias, tandem etiam deicto. Dum igitur totus fuit in bello parando Calistus, mors telum in ipsius intendit ultimum an. 1458. ætatis 80. Sed. 3. quorum ultimo Divorum cœtui adscripsit DD. Vincentium Ferrerium, Edmundum Angliæ, Ladislaum Hungariæ Regem, & Rosam Virginem Viterbiensem.

CCl. Pius II. Senensis Italus.

ANEAS Sylvius Piccolomineus domi & ruri, cum genitore suo transigens primæ juventutis tempora, duos de viginti jam annos numerabat, dum Senas delatus ex amicorum consilio primis operam cœpit navare Grammaticæ elementis. Superatis velocitate maxima mansuetioribus litteris, Philosophia^{rum} & jurisprudentia^{rum} atque scientiarum aliarum regulis apprimè instructus permultis Viris Principibus à secretis fuit: Dominicum enim Capranicum Firmanum Præfulem ac Card. ad Concilium proficiscentem comitatus est Basileam; deinde à consiliis esse cœpit Nicodemo Scaligero Frisingensi in Bavaria Episcopo; post hunc verò Bartholomæo Vice-Comiti Episcopo Novariensi; & mox Nicolao Cardinali Albergati, quin ipsi Romanorum Imperatori Friderico III, à quo Poetarum lauro publicè fuit redimitus. Tantorum Principum tum itineris sœpè socius, tum eorum crebrò Legatus venit in Germaniam, Bohemiam, Sabaudiam, Galliam, Angliam, Scotiam &c. Rediit ex his crebrò in Italiam, Mediolani, Neapoli, & multis aliis in locis nunc Cæsaris, nunc Concilii Basileensis mandata expositurus. Inter tot terrâ marique itinera præter plura vitæ discrimina ter maris fluctibus diu! multumque ja-
status, vidit tertia vice navigium suum submergi in Scotia, certò certiusciam periturus cum plurimis naufragium passis, nisi votò ad Dei Genitricem Virginem conceptò decem passuum millia nudis pedibus ejus in honorem absolvisset. Mediolani post paucos annos quinque supra septuaginta diebus continuo febris ardore & alterno frigore concuslus recu-
pera-

peiorata demum valetudine ubi Viennam in Austriam ad Albertum II. Cæsarem pervenit, pestilentiae malo correptus post sex dierum intervallum Cælitum potius, quam Germani cujusdam Medici operâ convaluit. Hominibus itaque à Superis servatus Æneas Basileam redit, in cuius Concilio variis perfunditus officiis laudem à plurimis sibi datam minimè aestimare cœpit eo ex tempore, ex quo relictis ejusdem jam conciliabuli verius, quam Concili partibus totus esse cœpit pro Eugenio IV. ad quem à Cæsare Friderico missas Legatus, etsi dissuaderent plurimi probè memores, eorum quæ in Concilio contra Eugenium Æneas fecerat, venit, & prius, quam Cæsaris causam exposuit, suam optimè egit, dum erratorum veniam petiit, & facile à Pontifice impetravit. Renuntiatus paulò post Tergestinus, & mox Senensis Episcopus atque Legatus Apostolicus, in conventu Aschaffenburgico Moguntinum Praesulem, aliisque Principes in obedientia Pontifici præstanda confirmavit, postquam hortante Friderico Cæsare Coloniensem ac Trevirensem Archiepiscopos, ab Eugenio IV. depositos, non amplius invito Pontifice pristino suo officio reddidit. Friderico etiam comes desideratus, dum Romam cum Eleonora Sponsa Cæsar petiit, ab ore ejusdem has excepit voces: *Ecce, inquit Cæsar, Romam petimus, videor videre mihi, te Cardinalem futurum: neque hic tua fortuna conquiescet, alius evehēris, Beati Petri solium te manet: cave, ne me contempseris, ubi id honoris consecutus fueris.* Æneas igitur Cæsaris oraculo futurus Pontifex in Conventu Ratisbonensi Imperatoris loco primus dixit sententiam; dein verò in Concilio Francofurtensi oratione duabus horis continuata Imperii statibus Ecclesiæ emolumentum & bellum contra Turcas majori animo suscipiendū enixè commendavit. Inter tam multa & ardua Æneæ negotia mortui sunt Eugenius IV. Nicolaus V. & Calistus III. cui post longas Electorum moras & scrutinia tandem per accessum, ut vocant, & novem Cardinalem suffragius electus in Pontificem Sylvius Pii II. nomen sibi selegit. Promulgatus jam Romanus Pontifex, litteras quam primum dedit ad Christianos Principes, quos ad arma contra Turcas capessenda animavit. Quem in finem Concilium Mantuae convocavit, in quo ex concordi Patrum sententia Decretum edidit, quo appellationem à Pontifice ad Concilium generale factam vel faciendam, tanquam irritam & jure etiam Divino vetitam declaravit. Finito Concilio Basileæ Academiam instituit; Senis verò plures Cardinales creavit, Patriæ suæ valedicens, quam novis ædificiis mirè exornaverat,

verat, in gravem denuo incidit morbum, ex quo convalescens Romam re-
meavit, ubi Thomam Palæologum, Constantini ultimi Græcorum Impe-
ratoris fratrem à Turcis suo ex Imperio pulsū, perbenignè exceptit, Ro-
mā ingentibus æstivis caloribus an. 1461. Tibur urbem abiit, in qua urbe
Carolo V. Francorum Regi morte lugubri tandem extinto parentavit,
haud oblitus præstiti ab eodem Ecclesiæ beneficī, dum Helvetos Basileā
Carolus Victor dispulit, Romam regressus Carlottam Cypri Reginam suo
è regno à Turcis pulsam exceptit, quæ prolixa oratione suum suorūmque
subditorum exilium Pontifici inter copiosas lacrymas exposuit. Hac cum
solatio dimissā D. Andreæ Apostoli caput in templo Vaticano collocavit,
Catharinam verò Senensem inter Sanctas Virgines coli præcepit. Cor-
sinianum deinde nativitatis suæ oppidum muris cinctum ædificiū auxit, &
suo de nomine Pientiam dixit. Supervenire tum fortè Mathiæ Hunga-
rorum Regis Legati Pontificem adversus Turcas auxilium rogaturi; qui-
bus collaudata eorum in octoginta jam annos constanti operā promissa
sunt à Pontifice stipendia pro alendis decem militum millibus. Hungarī
etiam & universæ Ecclesiæ opitulaturus magis contra Turcarum moliti-
ones foedus cum Venetis iniit Pius, cuius exemplum mox secutus Mathias
Rex cum Venetis socia arma conjunxit. Hoc foedere latus Pontifex, ut
abituro ex Italia exercitui animos majores inspiraret, promisit se veniente
Philippo Burgundiae inter Principes Duces pugnaturo ad Italicas oras usque
cum eodem profecturum. Verū dum Romā Anconam pervenit, lethali
correptus morbo collectis, quos secum duxerat Cardinalibus, Dei, Ec-
clesiæ & animæ suæ causam commendavit ultimam an. 1464. Sed. 5. In
agonē cum Cardinale Papiensi plura locutus inter alia hæc addidit: Scito
me, ex quo semel Sanctissimæ Dei Matris serio me devovi, ab epidemia semel, à le-
thalibus languoribus sèpè, ex manifestis vii & periculis sèpissimè erexitum fuisse, ut
merito omnem vitæ, dignitatis & rerum mearum successum huic uni post Deum
debeam.

CCXII. Paulus II. Venetus.

PETRUS Barbus ante Pontificatum dictus, ex nobili & perversta
Barborum familia originem traxit. Eugenii IV. ex sorore nepos
reliktis studiis mercaturæ Venetorum more operam dare jam cœ-
perat; cùm acceptis de Eugenii avunculi sui Pontificia electione
nun-

nuntiis mutatō brevī vitā propositō sacrī initiatus fuit inter Sacerdotes jam effulgens: elapsō enim haud longo tempore datus est Episcopus Cervicensibus simūlque Vicentinis, & mox Patavinis. Purpurā sacrā paulò pōst ab Eugenio vestitus, à Nicolao autem ejusdem Successore D. Marci Cardinalis & Archipresbyter D. Petri fuit promulgatus, adstitutus in arduis negotiis & Legationibus Calisto III. quo vitā functo Mantuam & Anconam profectus est comes Pii II. quem ibidem paulò antē morbus pestilentiae non absimilis rapuit haud parcitus Barbo Cardinali, nisi mortis periculum evasisset, conceptō votō ad Lauretanam Virginem: cui proin pro accepto beneficio gratissimum se probatus, in ejusdem honorem templum magnificum extruxit. Anconā Romam reversus communi omnium Patrum sententiā creatus est Pontifex, postquam ante electionem & ipse & reliqui Cardinales omnes in sequentia rerum capita dicto jurejurando consenserunt.

- I. Ut omnes pro viribus caverent, ne bellum adversus Turcarum copias suscipiendum differretur.
- II. Ut hunc in finem ante triennii lapsū cogeretur Concilium.
- III. Ut Cardinalitiae dignitatis major cura haberetur à Pontificibus deinceps eligendis.
- IV. Ut Ecclesiæ bona custodirentur magis, ne diminueretur Ecclesiæ Patrimonium.
- V. Ut Cardinalium numerum ad XXIV. novus Pontifex restringeret.
- VI. Ut neminem in Sacrum Senatum cooptaret, qui annum non excederet trigesimum, isque vel Theologus vel Canonista foret.
- VII. Ut lapsos Cardinalium mores ad disciplinam reduceret.

Fuerunt leges adhuc aliæ, ut refert Ciaconius, quæ Cardinalium Collegio placebant, nec unquam earum pars displacebat Cardinali Barbo: is enim electus Pontifex juramenti religione se continuò ex parte minimum solvit: Cardinalium quippe sedes elevari magis curavit; multorum etiam proventus dato incremento auxit: tres item ex eorum numero selegit, quibus curæ foret perpetuæ cum Principum maximè Italorum Oratoribus conferre consilia, de ratione belli contra Turcas promovendi. Hos iplos aut fortè adhuc alios Cardinales constituit, quibus incumbet, teste Cardinale Papiensi: *convenire, meditari, conferre consilia, discutere utilia, quæ censuerint ad ipsum deferre, Decretō munienda Apostolicō.* Cardinalium adhac capita tegumento Damasceno aut Ierico exornari jussit. Inter

hoc tamen ornamenti genus effulgere maximè curavit tiaram Pontificiam, quam coronâ triplici longo tempore, ut ait Antonius Foresti, à Pontificibus non usurpatâ, & unionibus pretiosissimis lucidorem effecit. Id singulare fuit Paulo II. quòd dies totos & noctes consecraverit perpetuis vigiliis & laboribus non sine fatigatione multorum, & multorum fastidio haud ipse fatigatus, et si foret cibi ac potûs parcissimi. Ejus temporis magnam partem impendit expeditioni sacræ, de qua cum Scanderbego Albaniæ Duce à Turcis post 20. annorum insignem ac pene incredibilem constantiam victo & pulso, atque demum etiam an. ætatis 73. mortuo per frequenter agebat. Memor insuper eorum, quæ Cardinales edito jure jurando sanciverant, viros tunc temporis in Romana Curia scientiis quidem insignes, non omnis tamen etiam gravioris culpæ expertes suis ab officiis removit; eos inter fuisse refert Platina, per celebres Oratores, Historicos, Poëtas, imò & utriusque Jurisconsultos. Quanta verò sit fides hic adhibenda authoribus hæc dicentibus, suo testimonio probavit idem Platina, eos inter & ipse numeratus, qui Curiâ Romanâ exesse à Paulo sunt jussi. In hunc idcirco cùm invehernetur calamo acerbissimo, in carcerem datus est, in quo bilem auxit in Paulum tum demum exonerandam, cùm libertati fuisse restitutus calumniator vinculis longioribus haud indignus. Haec tenus juxta omnium sententiam bene servavit Leges omnibus Cardinalibus communes Paulus; verùm, juxta aliquorum opinionem, gravis inconstantiae labem admisit, dum ad abrogandas Leges cæteras, licet æquissimas & jura menti vinculo firmatas, impulit Purpuratos Patres, et si invitissimos, non tamen invictos, si Joannem Carvagialem excipiamus, qui constanter Pontifici respondisse fertur: *quod juvenis non commisi, non committam senex, ut me recti pœnitentia: tibi propter has leges molestus non ero; tantum finito me dignitatis & conscientiae meæ rationem habere.* Auctores abrogandarum Legum fuerunt Paulo inter ministros in aula Pontificia domesticos duo Præsules, purpuram magnopere ambientes Stephanus nempe Mediolanensis, & Theodorus Tarvisinus Episcopus, quibus Cardinalium numerus novis Legibus nimiùm circumscriptus videbatur. Adeò subinde pravis consiliariorum desideriis succumbunt Principes maximi, quorum ante alios interest non nisi juri & æquitati ministrare. Hæc serè erant, quæ egit cum domesticis: cum extraneis & quidem viris Principibus rem vix faciliorem habuit Paulus, si Fridericum III, Imperatorem demas, quem voti sui

ob

Ob recuperandam valetudinem emissi, & tunc exolvendi causâ Romam venientem honore Imperorio exceperat. In Galliam verò Legatos misit, qui Senatus consultum de abolenda Sanctione Pragmatica referrent; Legatos etiam Hispanos Romam ex Hispania missos haud in Urbem admisit, priusquam jurârunt, se Alphonso regium titulum haud denegaturos, quicquid frater Regis Henricus contrâ moliretur. Hisce gestis nec nimiam laudem, nec laude vituperium majus à posteris sibi promeruit Paulus, qui an. 1471. subitô correptus apoplexiæ malô præbuit morte suâ copiosam vituperii materiam hæreticis, quibus, cùm agitur de Pontificum peccatis, suípicio quævis potior esse conluevit quavis veritate.

CCXIII. Sixtus IV. Ligur Italus.

FRANCISCUS à Ruvere Ordinem Minorum D. Francisci ingressus anno ætatis suæ vigesimo, in Generali Capitulo Genuæ habito adeò peritè disputavit ac peroravit, ut facile omnium inter suos doctissimus fuerit habitus. Superatis deinde officiorum gradibus ferè omnibus Cardinalis, & demum septem supra decem Cardinalium suffragiis electus est Pontifex, qui à paucis jam tunc vituperatus, à pluribus est summoperè laudatus. Vitio maximè vertebant Itali Sixto, quod universam ferè Italianam bellis vexaverit nimium, Venetos etiam Herculi Estensi Ferrariæ Duci adversarios aditu Ecclesiæ prohibuerit. Laudi verò maximæ datum est, quod adversus Turcarum molitiones omnem curam intenderit præsertim ab eo tempore, à quo contra infidelium impetus Pontificem verbis efficacissimis animare fuit ausus Bernardus Justinianus Venetorum Legatus, qui latissimum Orientis Imperium, atque in hoc quatuor regna, viginti provincias cum ducentis urbibus in hostium potestatem jamjam pervenisse demonstravit. Quin adversus hostes barbaros ut pugnaret authore Sixto Christianus exercitus, cœlum ipsum luculenter ostendit: ipsorum enim hostium quoque confessione, Crucis signum raro effulgens rubore cum Magna Virgine & Christi Præcursori Joanne Baptista pugnæ adesse est visum. Eiusdem Magnæ Virginis ab omni labe Conceptioni favere studuit, postquam tantæ Patronæ favoribus pestilentiaæ morbum vel omnino Romæ extinctum, vel maxima sui parte sublatum sensit. Haudquaquam tamen tanquam Dogma Fidei definiit quicquam, contentus Ecclesiæ præcepisse, ne disputationibus supervacaneis Immaculatam DEI Matris Conceptionem

ptionem impugnarent, simûlque omnes ab omni sinistra abstinerent censura, placituri Virgini potissimum, si ejus festum à Sixto IV. institutum luce Decembri octava ritu solenni celebrarent. Eum in finem facellum Immaculatæ Virgini dedicatum in templo Vaticano ipse erexit. Divorum etiam venerationi augmentum datus Cœlesti eorum Societati adscriptum declaravit DD. Bonaventuram ac Joannem Bonum, hunc D. Augustini, alterum D. Francisci in Religioso Ordine filium virtutibus ac miraculis exornatissimum. Quin Ordinem etiam alterius D. Francisci de Paula nimirum, & alterum D. Augustini Discalceatorum, ut vocant, ceteris Religiosis Ordinibus annumeravit. Cardinalium insuper numerum triginta quatuor capitibus auxit, ex numero autem mortalium ipse excescit an. 1484. Sed. 13. pauperis Francisci vestem etiam in morte subter vestimentum Pontificium induit.

CCXIV. Innocentius VIII. Genuensis.

IOANNES Baptista è vetusta Cyborum nobilitate Cybo cognominatus, Tomacellis etiam Neapolitanis sanguine conjunctus patrem natus est Aarone Cybo, qui Regis Neapolis vices summa cum laude egerat. Juventutem Genuæ litteris ac scientiis exornavit, quibus apprime instructus nuptias deinde cum paris sibi nobilitatis sponsa celebravit. Verum mortis arbitrio libertatem brevi est denuo consecutus; mortua enim conjugi Sacerdotis quamprimum, paulò post autem Episcopij statum amplexus Romanum petiit, ubi omnium sibi benevolentiam morum suorum suavitate ac rerum omnium eruditione summa adeò sibi conciliavit, ut Sixtus IV. in *Prælatum domesticum atque Datarium*, ut appellant, sibi Baptistam elegerit, quin Cardinalitia dignitate eum ornârit. Variis deinde Legationibus per celebris ab eodem Pontifice Sixto perdoneus est judicatus, ut Fridericum III. Cæfarem & Mathiam Corvinum Hungariæ Regem multis jam annis exitiali bello decertantes conciliaret, tum ut conventui Norimbergæ indicato Pontificis nomine præsens adesset, quamquam aliis dein negotiis impeditus Germaniam haud viderit. Anno demum 1484. viginti quinque Patrum suffragiis Pontifex Maximus renuntiatus Innocentii VIII. nomine internosci à Pontificibus voluit, eligens hoc sibi symbolum: *ego in innocentia mea ingressus sum, Pontifex coronatus munus suum Pontificium tanta omnium laude agressus*

gressus fuit, ut universorum amorem ac estimationem facile fuerit promeritus, pacis ac concordiae encomiis maxime insignis: Venetos enim à Sixto IV, ab aris interdicto remotos Ecclesiae continuò restituit; per connubium verò inter Ferdinandi Neapoleos Regis patrualem Ludovicum & neptem suam Baptistinam celebratum, universos Italiæ Principes novo pacis fœdere conjunxit. Italiæ lætitiam auxit etiam Zizinus Bajazethis II. Turcarum Imperatoris frater Romam ex Rhodo insula perductus captivus, qui tantæ arrogantiæ suæ testimonium palam omnibus prodidit, ut cùm omnis generis ac conditionis viros ad pedes Summi Pontificis advolvi cerneret, simùlque ipse, ut parem venerationem Innocentio exhiberet, commonefieret, tamen ne quidem caput inclinârit; quamvis cum haud lateret, à fratre Bajazethe Romano Pontifici præter Hierosolymæ restitutioem prorsus regia offerri munera, ut fratri redderet captivum fratrem quantocytus jugulandum. Majorem adhuc lætitiae materiem Innocentio & universæ Italiæ dabant nuntii ex Hispania allati, qui Ferdinandi Regis Catholici reportatâ victoriâ Granadam, postquam 760. annis sub Mahometanorum jugo gemuerat, recuperatam, Maurosque unâ cum Judæorum 800000. ex tota Hispania abactos; nec non Christophori Columbi Genuensis Geographi operâ Europæis hæc tenus non cognitam Americam, modò autem detectam nuntiabant. Plus spei faciebant Pontifici quatuor exercitus jam rebus necessariis instruti, nimis um Friderici Imperatoris, Regis Ferdinandi Hispani, & ipsius Innocentii simùlque Regis Galliæ eò omnes intentissimi, ut Orientis Imperium Mahometis jugo liberatum suaviori Christi jugo redderent. Verùm spem omnem Innocentio mors ademit an. 1492. Sed 7. postquam an. 1485. D. Leopoldum Austriæ Marchionem ob vitæ summam integritatem & patratorum miraculorum copiam rogantibus Friderico & Maximiliano Imperatoribus Divorum albo inse- ruit.

CCXV. Alexander VI. Valentinus Hispanus.

RODERICUS Borgia, ex vetusta Lenzoliorum Valentiæ Familia oriundus, patrem habuit Godefredum Lenzolium equitem Hispanum, matrem verò Isabellam Borgiam Calisti III. Pontificis loro-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Pp

rem.

rem. Borgia ab avunculo vocatus, litteris quām moribus clarior juvenis, audita Calisti III. Pontificis electione haud dubius de consequenda brevi purpura Romam petiit, ubi primū Archiepiscopus Valentinus; dein vero Cardinalis Diaconus *D. Nicolai in carcere & S. R. E. Cancellarius* est promulgatus. A Sixto autem IV. Episcopus Albanus, & paulò post Portuensis institutus, Legatus venit in Hispaniam; quod munus dum ipse plus æquò ambivit, haud feliciter perfecit, ab omnibus avaritiae & superbiæ maculâ notatus. Fuerunt, qui ob avaritiam Deo dedisse pœnas dixerunt, dum periclitanti Roderico vix vitam conservare licuit ex naufragio, in quo præter turbam reliquam quinque & sexaginta ex ejusdem domesticis homines periēre, quos inter numerati sunt Episcopi tres, Jurisconsulti duodecim, Equestris Ordinis sex. Ex Hispania in Italiam regressus quamvis nec suos nec suorum mores emendasset, tanta tamen erat uni huic Cardinalium cum ambitione conjuncta potentia, ut licet præter filiam quatuor numeraret filios inter multa sacrilegia suscepitos, moribus etiam nec patre nec matre multū meliores, tamen dignissimis quibusvis insuper habitis ipse viginti duorum Electorum suffragiis sit nominatus Supremus in orbe Pontifex. Quām parūm hæc Pontificis electio fuerit probatā Superis, cœlum luculentis testimoniis comprobavit; ex viginti enim duobis iisdem Electoribus non pauci fuere, qui vitam non nisi inter suās rerum angustias in exiliis & carceribus vel datō venenō terminārunt. Non absimilem vitæ exitum naēli sunt ipsi etiam hujus *Alexandri filii*, parentum sceleribus & suis criminibus haud meliorem mortem & sortem promeriti. Pœnas *Alexandro* infligere visus est vindicta Deus etiam, dum *Ferdinando Neapolitanorum* Rege mortuo, ingentes turbæ fuerunt in Italia præcipue excitatae: cūm enim *Carolus VIII.*, Galliæ, & *Ferdinandus Catholicus Hispaniæ Rex* Neapolim armis repeterent, gravissimi belli tumultibus territus, simūlque à subditis Neapolitanis derelictus *Alphonsus*, *Ferdinandi* mortui Regis filius, jus suum in fratrem transferens Monasterii claustra toti Neapoleos regno præhabuit necessitate quidem; melioris tamen etiam vitæ desideriō compulsus, quam anno proximō mors pientissima fine optatissimo coronavit. Interea in ancipiū positus, variisque inconstantiae motibus agitatus *Alexander* nunc Gallis nunc Hispanis favebat, ut sibi suisque nunquam deasset. Eum in finem varia excogitabat officiorum novorum genera atque nomina, ut magnam auri summam non absque *Simoniæ* scelere reciperet.

peret. Mortuo autem vel in ipso ætatis flore Carolo Gallorum Rege, cùm Ludovicus Aureliæ Dux, hujus nominis deinde Rex duodecimus, regnum Neapolitanum & Insubrum ducatum hæreditario jure ad se pertinere contuleret, hujus amicitiam amplexus Alexander cum eodem pepigit foedus, Ferdinando Catholico, Friderico Neapolis Regi, Sfortiæ Mediolanensium Duci, nec non Florentinis ac Venetis summoperè exosum: accerrimis igitur pugnis inter Hispanos & Gallos maximè decertatum fuit, donec denique duce ac viatore maximo Gonsalvo Galli vicii totum Neapoleos regnum Hispanis cesserunt. Haec tenus parùm vel ipsis popularibus suis Hispanis placuit Pontifex Hispanus, cuius tamen sententiam æqui bonique consuluerunt Ferdinandus Catholicus, & Joannes II. Lusitanæ Rex, dum gravissimam litem inter utrumque sic composuit, ut de obtento Indiæ tracu longissimo ac latissimo pars Orientem versus Joanni, pars verò altera æqualis Occidentem versus Ferdinando deinceps subderentur. Hæc de Alexandro VI. quem etsi vitia notiorem magis, quàm virtutes dede-rint, non desunt tamen Auctores, qui ejus virtutes per temporum intervalla orbi & urbi exhibitas multis modis dilaudant: haud paucos enim Historicos invenire est hunc ferè in modum loquentes: *in Procerum Romanorum clade* (quod incredibile videri possit) *nullus in urbe tumultus fuit Alexandri VI. summa auctoritate prohibitus: nulla arma audita: omnia ipse obire, pariem in rebus arduis cuiquam fidere solebat.* Idem in otio solutissimus, in metu constan-
tissimus, nunquam negotia voluntate dimisit. *Res in multam noctem protrahebat somni cibique parcissimus.* Artes liberales si non co'ebat, admirabatur & aestimabat, Juris præsertim scientiam. Salaria Doctoribus, stipendia militibus, mercedem operariis nunquam differre, ne dum auferre visus; cuius rei gratiâ filii sui exercitum obsequentiissimum habuit. *In annonæ difficultate, quæ bis eo re- gnante contigit, ita diligenter urbi providit, ut plebs nullum ferè incommodum sen- serit.* Inerat adhac Alexandro ingenium sublime, memoria capacissima, eloquen-
tia ad persuadendam maximè idonea, ut nemo clarius ipso rem proponeret, nemo acrius defenderet, nemo quo' vellat hominum voluntates potentius impelleret. Tantis scilicet Alexander instruitus erat dotibus, ut si frènum vitiis invenisset, omnium unanimi sententia meritus fuisset orbi imperare universo. Ut tamen ultrà annos 11. non imperaret, effecit venenum à pocillatore Pontifici calu porrectum, quod aliis hospitibus studio erat præparatum.

Pp 2

Reflexio-

Reflexiones Historicæ supra Seculum XV.

Q UO magis appropinquat suo centro pondus ex alto ruens, eò vehementiori motu labitur. Ita Hübnerus, quò proximior est Lutheri temporibus tanquam suo scopo ferè præcipuo, eò pluribus & crassioribus petit calumniis Lutheri obices Romanos Pontifices. Ne itaque nimirum longus sim in refutandis quibusvis Hübnerianis scommatis, leviora relinquam, graviora autem paucis perstringam. Ait Hübnerus:

- I. Innocentius VII. à Pontificiis Electoribus electus est in Summum Pontificem ea lege, ut si Benedictus XIII. suo juri renuntiare pararet, etiam ipse jure suo cederet, haud futurus Pontifex amplius. Verùm paci hujus deinde admonitus ex monitoribus suis aliquot capite plecti, alios de fenestra præcipitari jussit.
- II. Joannes XXIII. à noctua fuit impeditus, quò minus Concilium Romæ inchoaret ad tollendum schisma longissimum.
- III. Idem ab aliis arguitur, quòd negat Vitam futuram & Carnis Resurrectionem.
- IV. Martinus V. Joannem Gerson Lutetiæ Cancellarium in exilium expulit Lugdunum, eò quòd invito Pontifice Ecclesiæ Romanæ valde corruptam intenderit ad frugem reducere.
- V. Sub Felice V. celebratum est Concilium Basileense, in quo statutum fuit, Concilium esse supra Pontificem.
- VI. Eugenius IV. cùm vocatus Basileam non comparuisset coram Concilio, eam ob rem depositus, & hujus loco confirmatus fuit Pontifex Felix V.
- VII. Aeneas Sylvius seu Pius II. validis argumentis probavit, Concilium esse supra Pontificem: electus autem ipse Pontifex Mantuæ in Concilio contrarium statuit: unde emanavit dictum istud: *multa Aeneas probavit, quæ Pius damnavit.*
- VIII. Paulus II. palam edixit, omnes litteratos esse hæreticos.
- IX. Alexander VI. quatuor liberos spurious suscepit ex Vanocia scorto Romano &c.
- X. Hoc

X. Hoc Seculō studiorum ac litterarum promotores extiterunt Antonius Sabellius, Hermolaus Barbarus, & Joannes Picus Mirandulanus reformationis brevi ad futuræ prodromi.

Responsio I. ad I.

QUA fiducia Hübnerus scribere sustineat, ab Innocentio VII. aliquot ex Romanis civibus occisos fuisse, captu perquam difficile est: ex omnium enim Historicorum consensu constat, Ladislaum Neapoleos Regem fallacissimum fraudibus suis id unum curasse solertissime, ut modo Romanum Pontificem contra Romanum populum obarmaret, modo hunc adversus Summum suum Praesulem excitaret: quod nefandō studiō illud effecit, ut orta seditione Romæ gravissima cives Romani catervatim ad Innocentium properarent, vim ultimam eidem illaturi, nisi subito furori cedere didicisset. Pontifex itaque tumultum omnem à se amolitus seditiones turmas ad Ludovicum nepotem suum inter Romanos eximiæ estimationis Ducem dimisit, ut exulceratis animis fieret sati. Verum cum praesente Ludovico sedatio vires sumeret, is in arena à precipiti ac violento consilio opem quærens armatis suorum militum manibus undecim civium Romanorum partem de fenestris precipitari, partem in frustra concidi vel jussit vel permisit. Audita civium Romanorum cæde vehementer indoluit, & nepotis sui præcocem iram non minùs, quam Romanorum seditionem improbavit Pontifex. Ita ferè rem refert Onuphrius Panvinius & cum hoc RR. Historicorum plerique, qui meritò Platinam reprehendunt, quod civium Romanorum necem Innocentio magis, quam Ludovico ejusdem nepoti imputarit. Et quid ni Platinam reprehendant Historicorum, cum ipse sibi haud obscure contravenisse suis verbis notatus fuerit? ait enim, *Romanos eis multis incommodis ex obsidione circumventos rogasse tamen, ut Pontifex ex fuga Romam rediret.* Afferit ad hæc: *erat Innocentius, natura comis & blandus, Pontificii simûlque Juris Civilis peritus adeò, ut facile homines cum rationibus, cum suavitate dicendi in sui ipsius sententiam alliceret.* Atqui non ita acceptus civibus Romanis, parumque comis, blandus, & Jurium peritus fuisset, si per summam injuriam undecim cives indictâ causâ occidisset. Tu vero, Hübner, quam fidelem te Historicum probes, ipse testetur Platinus, ex quo tecum tui socii hauserunt virus hic suum. Platinus ortæ seditionis

claram reliquit mentionem, tu facis nullam. Platina Ladislai Regis cum populo Romano societatem adversus Pontificein expressit, tu de Ladislao altum fileis. Platina Ludovici nepotis carnificinam adduxit, tu de Ludovico nec formas litteram, tibi solus est reus Innocentius, quia reum cupis. O præclarum Historicum, qui ut famam sibi à posteritate conciliet, dum non invenit, fingit infames Pontifices!

Responsio II. ad II.

UT Pontifices Romanos obscuræ volucris auguriō contemptibiles red-
dat Hübnerus, in suppetias vocavit noctuam, cuius stritu Joannem
XXIII. dictum Pontificem ab inchoando Romæ Concilio absterritum
fuisse scribit. Talis itaque volucris plumas ut & ego deprehenderem, perlegi authores tam Veteres quam Recentiores; eorum tamen apparuit
nullus, qui vel de noctua, vel Concilio Romæ jamjam inchoando verbum
faceret. Solus Platina hæc habet: *cum in conventu Pisano constitutum es-
set, ut ad certum tempus Concilium haberetur, ne alibi transferretur, celebratu-
rum se id Romæ prædixit Pontifex.* At de Concilio Romæ congregato al-
tum filet; quin neminem fugit, Concilium Constantiæ mox initium ac-
cepisse. Noctua hæc igitur vel Hübneri, vel similis volueris pullus est,
qui fugere consuevit lucis radios, amantior tenebrarum; nullius enim au-
thoris testimonio fretus, necnulla rationis luce radians sub die apparet; la-
teat igitur æternum in Hübneriano nido, nigræ gallinæ domicilio noctua
hæc.

Responsio III. ad III.

MAgis terrere quavis noctua debuisset Joannem XXIII. error hic no-
vissimus, si tamen à via veritatis adeò aberravit, ut *vitam alteram &
eternis redivivæ aeterna gaudia negârit.* Demus tantisper, ita graviter hal-
lucinatum fuisse Joannem, quid tum sequetur? an idcirco erravit Ponti-
fex Romanus? an erravit tanquam Caput universæ Ecclesiæ? neutrum e-
vincet adversarius, imò contrarium nolens volens fatebitur: notissimum
enim vel ipsis ruricolis est, Concilii Constantiensis tempore Gregorium
XII. Benedictum XIII. & Joannem XXIII. de Pontificis dignitate conser-
vanda acriter decertasse. Divinare proin etiam hodie licet, sed non fa-
cile deprehendere, quis tum ex tribus æmulis fuerit Romanus Ponti-
fex. Non deerunt hic, qui nullum fuisse scribant, cum Sedem Pontificis
tunc

tunc viduam agnoscant. Errârit itaque, per me licet, tam graviter Joannes XXIII. non idcirco erravit Romanus Pontifex: aut si hic errasset, an erravit ut *Caput Ecclesiæ* ? an errorem hunc suum tanquam *Dogma Fidei* agnoverit, aut Ecclesiæ tenendum proposuit? Fac, testes omni exceptione maiores fistas, & confitebor tibi, Joannem Pontificem incertum potuisse errare, atque in errorem voluisse inducere totam Ecclesiam, quæ tamen suum in Joanne neccum agnovit Pontificem; imò ut certò non esset Pontifex, Joannem incerto suo jure spoliatum ac privatum dedit. Plura Lettori hac de re suggeret C. Bellarminus lib. IV. de Rom. Pont. c. 14. cuius ego ultima verba hic refero: *Deinde in sessione (Constantiæ) duodecima recitata sententia definitiva a Concilii adversus Joannem Papam, & breviter recensentur causa damnationis & depositionis ejus; nulla autem mentio erroris aut hæresis fit, quod certè est argumentum evidens, non potuisse probari, quod Joanni Papæ fuerat objectum circa hæreses: si enim id probari potuisset, debuisset primo loco recenseri inter causas damnationis, cùm nulla sit justior causa judicandi Pontificem, quam nota hæreses; imò nulla sit alia causa, ob quam judicari ritè queat.*

Responsio IV. ad IV.

UTrum Parisiis Lugdunum venerit *exul* Joannes Gerson; an venerit, eo quod de emendatione Romanæ Ecclesiæ liberiùs, quām Pontifici audire allubebat, verba fecerit; an denique hanc ipsam ob causam à Martino V. in exilium missus venerit, quis est, qui non jure formidet ac dubitet? solus Hübnerus cum paucis fortè sociis rem habet exploratissimam, nulla in re hæret dubius. Audiamus igitur Brietum Historicum de Gersonis obitu fol. 746, ita differentem: *mortuus est quoque etatis an. 66. Lugduni, quo secesserat in voluntarium exilium, propter odium Philippi Burgundi, de excussis in Synodo Constantiensi Joannis Parvi ariiculis Joannes Gerson, magnum Academie Parisiensis lumen, ejus quondam Cancellarius. Eò autem secesserat, ut Joannis fratri sui Cælestini consuetudine uteretur &c.* Etsi itaque Gersonis dicta & scripta Romanis Pontificibus minus probata fuerint, velut indicare videtur idem Brietius; quod tamen à Martino V. in exilium pulsus Lugdunum venerit, & quidem ob allatam causam, apertè satiis inficia-

ficiatur idem author. Tu verò, Hübnere, Martinum V. Pontificem, quem orbis propemodum universus summis laudibus constanter profectus est, omisis omnibus ejusdem præclarè gestis, universo orbi exosum reddere conaris. Platina profecto in dilaudandis Pontificibus haudquam nimius, ut resert Ciaconius, postquam quatuor permagna folia Martini encomiis implevit, hac denique coronide laudes ejus absolvit: hic autem vir in omni vita integer, Pontificatus sui anno quartò - decimò Romæ apoplexiā moritur, etatis anno sexagesimō tertio, sepelitur que ejus mandato in basilica Constantiniana comitante populo Romano, comitante Clero non aliter flente, quam si Ecclesia DEI, si urbs Roma unico atque optimo parente orbata fuisset.

Responsio V. ad V.

QUALE Concilium fuit Basileæ, talis Pontifex fuerat Felix V. neuter nimirum sacris Canonibus conformis, præcipue si finem conciliabuli spectare lubeat, in quo abscedentibus ultrò Episcopis pene remanerunt soli Pseudo-Sacerdotes, qui, quod lubebat, statuebant libertatis suæ studiosi magis, quam disciplinæ Ecclesiasticæ: penitus obliti etiam morem veterum Conciliorum, in quibus nemini licuit sententiam dicere, nisi fuerit par aut major Episcopō, aut certè ab his missus Legatus. Mirum proinde nemini videbitur, si intelligat, à conciliabulo Basileensi statutum fuisse, ut Concilium deinceps esset supra Summum Pontificem Felicem nempe V. qui probè neverat, à quo acceptos ferret honores Pseudo-Pontificios. Sed de his plura dabunt responsa proxima.

Responsio VI. ad VI.

IPSE satis proditum cupis Hübnere, quale Concilium denique Basilea celebrarit, dum aīs, vocatum à Concilio haudquaquam comparuisse Eugenium IV. hunc proin depositum, & ipsius loco Felicem V. confirmatum fuisse Pontificem. Agere nimirum cœperunt judicem illi, qui necdum didicerunt sustinere officium advocati, ut suas vel aliorum tuerentur partes audiente judge. Stuporis res plena merito est visa Romanæ Ecclesiæ, quæ nunquam hactenus inaudiuīt, Pontificem à Concilio legitimo fuisse citatum: Caput à membris, Pastorem ab ovibus, aut verius à lupis, qui sub ovinis pellibus Basileæ latebant, & ovile Divini Pastoris

ris in hædorum stabulum convertere, hoc est, pervertere laborabant Hus-
fitarum haud obscuri fautores. Atque his judicibus dum non subjecit se
Eugenius Pontifex, laudatur summoperè ab Hübnero Felix Pseudo-Pon-
tifex, mercenarius Conciliabuli Basileensis.

Responsio VII. ad VII.

Si maluisset omnino silere de Pio II. Hübnerus, veluti filuit de plerisque
Pontificibus optimè meritis, tunc facile à quovis adverso telo sese ex-
pedivisset; sed cùm in vituperium trahat, quod summæ laudi vertendum
erat, hinc non uno tantùm telo nobis modò petendus patet. Historici
personam sustinere audet Hübnerus, & tamen de laudatissimo Pontifice,
qualem Pius II. unanimi omnium sententiâ se probavit, aliud ferè non
scribit, quām hæc modicissima: *Multa Æneas probavit, que Pius II. conde-
mnavit.* Notissimus mihi Hübneri genius & sensus est, intendit nimi-
rum dicere: *honores mutant mores, & sapè totum hominem.* Nisi scilicet Æ-
neas Sylvius fuisset consecutus Pontificios honores, nunquam in Concilio
Mantuano decrevisset iis prorsus contraria, quæ in Concilio Basileensi
suò etiam suffragiò primùm probavit. Itane Hübner, tu firmiter per-
suades tibi, & tecum tui socii? amabo, ne te nimirum des præcipitem, fac,
mecū penitus rimeris Æneas Sylvii ætates singulas, & tunc absque scrupu-
lo, si sapias, mutabis animi tui sententiam. An. 1405. mundo natus est Æ-
neas; an. ætatis 18. primùm litteris cœpit navare operam; an. ætatis itidem
suæ 26. Christi 1431. cum Cardinale Capranico Basileam petiit, cui sicut
& aliis magni nominis viris à secretis per annos octo, usque nimirum ad
annum 1439. fuit, quo tempore Amadeus Sabaudiæ Dux à conciliabulo
Basileensi Eugenio IV. jam octo annorum Pontifici est oppositus, haud-
quaquam dissentiente Sylvio. Annis quatuor aut quinque et si Patrum pars
maxima deserto Felice seu Amadeo adhæsisset Eugenio, sua tamen in per-
tinacia substitit Basileæ conciliabulum usque ad annum 1443. aut 44. At
haudquaquam ita substitit Æneas; is enim an. 1441. Friderici III. Cæsa-
ris vestigia ita secutus fuit, ut inter duas litigantium Patrum partes viam me-
diati eamque tutissimam elegerit nec Eugenio, nec Felici cum incerto Cæ-
fare adhærens. Annos natus 40. Christi 1445. à Friderico missus Lega-
tus ad Eugenium Romanam pervenit cunctis stupentibus, quod non cuncta-
retur accedere ad Pontificem, quem juvenis Æneas multorum maximè

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Qq

mo-

motus exemplis Basileæ verbis, scriptis & factis Amadeo Pseudo-Pontifi-
ci postposuisset. Tum verò ipse coram mutatae mentis indicem ostendit
plaudente Roma universa. Audi ipsius Cæsarei Oratoris Æneæ verba ad
Eugenium prolata: *Prius, inquit, Sanctissime Pater, quām Cæsaris mandata*
referam, de me ipso paucā dicam. Scio multa de me tuis auribus inculcata esse,
neque bona, neque digna relatu, sed neque mentiti sunt, qui me tibi detulerunt: plu-
rima ego, dum Basileæ fui, dixi, scripti, & feci, quæ infra dignitatem tuam vide-
ri poterant, non inficior: at non tam tibi nocere, quām Dei Ecclesiæ prodeſſe mens
mea fuit. Erravi, quis neget? sed neque cum paucis neque cum parvis homini-
bis: Julianum Sancti Angeli Cardinalem, Nicolaum Archiepiscopum Panor-
mitanum, Ludovicum Pontanum, tue Sedis Notarium sum secutus, qui Juris Ocu-
li & veritatis Magistri videbantur. Quid Universitates, & alia orbis Gymna-
ſia referam, quorum pleraque aduersum te sentiebant? quis cum tantis homini-
bis non errasset? verū ego, ubi errorem deprehendi Basileensium, fateor, non
statim ad te convolavi, quod plerique fecerunt, sed veritus, ne ab errore in erro-
rem prolaberer; sapè in Scyllam incident cupientes vitare Charybdis, adeos me
contuli, qui neutales habebantur, ut ab altero duorum extermorum ad alterum non
sine consultatione ac mora transirem. Mansi ergo apud Cæsarem tribus annis, ubi
dum magis ac magis contentiones audio, quæ inter Basileense, & tuos Legatos fue-
runt, nihil mihi dubii relictum est, quin te penes sit veritas. Atque hinc factum
est, ut cupienti Cæsari ad tuam me Clementiam viam facere non invitus paruimus;
sic enim me in tuam gratiam redire posse sum ratus. Nunc apud te sum; & quia
ignorans peccavi, pro tua Clementia mihi ut ignoscas oro. Cui Eugenius
Pontifex: Scimus te, inquit, cum multis deliquisse, sed errorem fatenti non
possimus non ignoscere: Ecclesia nāmque pia Mater neganti debitum, nunquam
remitit; fatenti nunquam retinet. Tu jam veritatem tenes, cave, ne relin-
quas eam, atque bonis operibus divinam gratiam quærito: eo in loca jam degis,
ubi & veritatem tueri possis, & Ecclesiæ prodeſſe. Nos injuriarum posthac pra-
teriarum oblii, te bene ambulantem & amabimus, & paterno ſuſ ſovebimus.
Hunc in modum anno ætatis suæ 54. electus fuit in Pontificem: annis igi-
tur facile 16. aut pluribus ante Pontificatum totus contra Felicem pro Eu-
genio stetit. Quæ itaque Æneas antea probārat, eadem Æneas conde-
mnaverat: nihil in ipso sibi vendicavit Pii Pontificis nomen, nihil novum
officium, nihil nova dignitas, nihil novi honores, totum tribuit sibi com-
perta

perta veritas, iustitiae virtus & Romanorum Pontificum legitimè electorum Divina vocatio, ac summa per Dei gratiam morum integritas. Fac fin-
gas & hic tibi, Hübner, & neam Sylvium usque ad electionis suæ diem perstisse ea in sententia, quæ erat Conciliabuli Basileensis, mutasse vero
animum, postquam electus est Pontifex; utrumne hanc ob causam Pium
II. cuiusdam erroris vel argues, vel condemnabis, ut & neam absolvias?
quasi vero Lutherus, Calvinus, Joannes Huls & Wicleffus &c. non longè
diversæ mentis & sententiæ fuerint ante mutationem, aut, si malis dicere,
reformationem suam. Si itaque sincerè, ut par est, nobiscum agas, velut
nos tecum, fatebimur ambo cum omnibus passim Historicis, Pium II. ta-
lem ac tantum fuisse Pontificem, in quo grandem sibi positum obicem of-
fendunt quicunque demum Romanæ Ecclesiæ adversarii: ab infimo enim
ad supremum dignitatis gradum ita ille ascendit, ut summi ac infimi, quod
ultra in Pio II. desiderarent, vix invenerint, ejusdem singu-
lari eruditione, doctrinâ, scientiâ, experientiâ, prudentiâ, providentiâ &
summâ morum integritate penitus convicti.

Responsio VIII. ad VIII.

TAMET SI Paulum II. nonnulli atthores aperte satiis reprehendant, iis
tamen plena nequaquam fides est adhibenda: unus enim Platina aut
certè Platinæ socii fuerunt, qui Paulum hunc posteritati contemptibilem
reddiderunt. Ecqua fide hos dignos censemus? fuit nempe, ut passim
perhibent Historicci, amantior Paulus virtutum, quam litterarum; hanc ob
causam cum in aula Pontificia viros permultos scientiis quidem sed & vitiis
magis, quam virtutibus insignes deprehendisset, eos procul abesse jussit
aula Pontificiâ, ringentibus cunctis, ad quos manumissio pertingebat.
Quisquis his meis dictis adhibere fidem abnuit, lustret vel perfunditorie so-
lum Platina de Paulo II. folia perpaucâ, & continuo audiet lector, latra-
re eum canis instar mordacis adversus Dominum suum insurgentis. Eo
audaciæ suom certè testimonio testatur Platina se devenisse, ut li-
bello publico eoque acerbissimâ Pontificem Paulum infamârit,

Qq 2

Viro-

Virorum Principum iram & arma vindicia eidem minitatus fuerit, ad Concilium adversus Pontificem appellationem tantillus homuncio intendebat. Ne mireris itaque, Hübner, si in Platina legas, Paulum respondisse: *omnia iura in scrinio pectoris sui recondita esse*; Item, *omnes litteratos esse hereticos*. Ut nimis Pauli Pontificis mentem assequaris, ponderanda tibi sunt rerum tum praesentium permulta circumstantiae. Pontificem accusare Supremum, majorem ac superiorem ipso Pontifice judicem velle inquirere, ad hunc sibi majorem Pontifice judicem deferre Pontificem, dum ira frendens ac demens minitabatur Platina, respondit Paulus: *omnia iura in scrinio pectoris sui recondita esse*, significans furioso homini, nemini judicium jus majus posse competere, quam sibi Pontifici ac Supremo iudici: litteratos vero omnes hereticos, aut hereticis certe non absimiles esse eos, quibus parvi momenti est virtutis pretium, nullum sceleris odium. Et procul dubio constuas docuit experientia, viros permultos scientiis licet excultos, virtutibus tamen destitutos in via lubrica ita incessisse, ut facili lapsu in heres in deflexerint. Adhac multorum populorum loquendi modus id pridem obtinuit, ut quoties eorum quispiam ira effervescebat, toties eos dicere hereticos consueverit, quos sibi admodum molestos esse compererit. Simili ferè modo Lutherani eos solent in clamare Papistas, quos Catholicis vel modicè tantum addictos suspicantur, vel non omnino contrarios experiuntur. Si heres, num vera sint isthac omnia, ne molestum sit tibi pluribus inspicere autores Historicos non suspectos. Imò hac super re Platinam non male præoccupata mente consule, & absque difficultate tibi veritas obviabit: dicet enim tibi inter alia haec Platina: *Paulus in omnibus rebus videri voluit acutus & doctus*. Si namque Paulus in aliis ita oderat doctrinam, quo pacto in se & Cardinalibus suis doctrinam tantoperè aestimavit? qua ratione in omnibus videri voluit *acutus & doctus*? en quomodo haec & similia cohærent! Perge obsecro legere Platinam, & facile deprehendes authorem in fine libri sui omnia corruptem. Pessimè profectò egit is causam suam, dum inter copiosas calumnias suam finiit Historiam Pontificiam; loco nempe libri sui ultimo male descripsit Pauli II. Pontificis vitam, imò non Pauli, sed suam.

Respon-

Responsio IX. ad IX.

Cum auctorum alii sint, qui Alexandrum inter melioris notæ Pontifices numerent, ut Abraham Bzovius, & Petrus Justinianus nobilis Venetus cum Stephano Forcatulo Gallo; alii verò, qui nigrò prorsus calculò denigrent, ut sunt Panvinius, Petrus Bembus &c. alii demum, qui nec inter Pontifices optimos nec pessimos censendum existiment; hinc viam mediam fore tutissimam authores judicarunt multi, inter quos Joannes Mariana lib. 27. c. 2. ita scribit: *multa, inquit, de Alexandri vita cum fama, quæ nulli parcit, tum scriptio prodita sunt, an vero, an ex invidia, non facile dixerim.* *Omnia confit a temerè fuisse non arbitror.* Dum itaque Pontificum censores non Pontificii Alexandrum VI. sibi ob oculos ponunt, optaverim ego, ut simul Historicos hoc nomine dignos suum in conspectum admittant, bene gnari, eos malle veritati cedere, quam cum paucis adulatoribus de crimine Pontificem omnino absolvere plurium ore reum. Nec tamen existiment hic qualescumque Romanorum Pontificum hostes, aperiri sibi campum, in quo ipsis jam liceat velut victoribus triumphum canere: meminerint enim in primis, Alexandrum VI. minimè Dei spiritu vocatum occupasse Sedem Divini Pastoris; baculum & peram petiū, postulavit & ambivit, & idcirco saccum aurò plenum Simoniacis mercatoribus obtulit, diversus omnino à ducentis & pluribus Summis Episcopis, qui cum honores fugissent maximè, ipsos honor Pontificius non fugit. Meminerint non minùs, multa crima Alexandro Pontifici ab obtreccatoriis objici, quæ Pontifex non admisit. Ut res planior evadat, paululùm ad examen vocabimus totam Alexandri ætatem. Diem natalem habuit in Hispania anno Domini 1431. tumulo illatus est anno 1503. annos univerlìm moriens numeravit 72. postquam sedit Pontifex annis 11 annum igitur primum supra sexagesimum ætatis suæ vel agebat vel jam impleverat, dum Præsul Romanus est promulgatus: scelera proin plura, quæ admisit, nemo in annos Pontificios rejiciat, præcipue verò illa, ex quibus prodierunt sacrilegæ proles quatuor: cum harum singulæ dudum ante pubertatem adeptæ sint, ut omnium fert Historicorum consensus. Probè notanda hæc tibi putes, Hübnere, qui peccatorem Alexandrum maluisse ita describere, ac si carnis vitiis totus immersus fuisset, dum fuit Pontifex, nisi crima filiorum jam ætate prosectorum ita tibi placuissent, ut

Qq 3

simul

simul patrem & noxios filios omnium oculis proponeres. Etsi igitur multa admiserit scelera Borgia & juvenis & Cardinalis, non eadem tamen commisit & senex & Pontifex. Verum mactesis animi Hübner! Lutherum tuum nunc in medium producam, ut cum Alexandro VI. de innocentia certet. Ille profecto palmam feret, & quod in Alexandro tam ardenter desideras, in Luthero tuo consequeris prosperè. Natus est Lutherus Eislebii an. 1483. An. 1503. Erfordii Philosophiae Magister creatus eodem nempe anno fuit, quo vitam finit Alexander VI. An. 1516. apertos errores docere non dubitavit. An. 1517. contra Patres Dominicanos palam ad populum dicere, eosdem apertæ Simoniae arguere, varias theses ipsis oppositas mordicūs defendere, Indulgentiarum valorem extenuare, novas identidem, easque apertè erroneas doctrinas in vulgus spargere, contra ipsum Moguntiæ Archiepiscopum insurgere, Pontificum Romanorum potestatem oppugnare, Jus Pontificium in foro publico concremare, Pontificem Anti-Christum appellare, Romanæ Fidei nuntium remittere, Saxoniæ Electori suo Protectori assentari in rebus cunctis & adulari, redditum Ecclesiasticorum jus tribuere, Ecclesiæ Caput dicere, morum libertatem passim relaxare, votis religiosis ac habitu contemptis monialem sibi duplicatō sacrilegiō jungere, cum eadem in annos multos perpetuis sacrilegiis se se polluere, sacrilegas proles sulcipere, usque ad annum aetatis 63. Christi 1546. pertinaciter in erroribus suis persistere &c. Si fortè nimius tibi videar, Hübner, in recensendis Lutheri maculis, edoceri à te cupio excessum meum authyperboleum. Profecto ex tuis libellis, quæ attuli haec tenus, collegi ferè omnia, in hoc uno à te diversus, quod illud ego vitium Lutheri appellaverim, quod tu virtutem nominas. Et ob hoc ipsum vehementer obstupeo hīc ego religionem tuam in tomulis tuis centies expressam, qua Pontificum Romanorum quorundam modò Simoniam, modò ambitionem, modò impudicitiam, modò doctrinam tuō judicio hæreticam &c. tanquam extrema abominaris vitia, & tamen in Luthero atque hujus sectatoribus hæc ipsa vitia non modò tanquam crimina non agnoscis, sed virtutum selectissimarum loco haberi desideras. Si jam ambigas, num Alexander VI. num Lutherus scelere insignior fuerit, consule ipsos Lutheri libros, pondera insuper authores, qui utriusque gesta typis mandarunt; tum verò quovis sinistro affectu seposito te tibimet judicem sistito. Hoc si præstiteris, parùm, imò minimè, laudabis mecum equidem Alexan- drum,

drum, sed minùs extolles etiam Lutherum magnæ reformationis vel authorem vel adjutorem principem.

Responsio X. ad X.

VERBORUM constantiam in Hübnerianis tomulis tum alias sèpe, tum de ultimis etiam hujus Seculi Pontificibus, quis est, qui non perspiciat? eodem nempe Seculo & penè eodem folio uberrimè traducit Alexandrum VI. tanquam Præfulem Veneri maximè deditum, dum tamen paulò antè asseveravit, Antonium Sabellicum, Hermolaum Barbarum & Joannem Picum Mirandulanum, utpote viros doctissimos, extitisse reformationis brevi adfutura prodromos. Si penitiùs inspexisses, Hübnerè, horum singulorum mores aut doctrinam, dicitæ reformationis haudquaquam dixisse prodromos. Ego eosdem tibi non ex authore Pontificio, sed tibi Scriptore ferè similimo notissimos dabo, ut major tuorum apud te sit autoritas. Inspice igitur discursus Academicos Coburgenses, quos quinque jam typis repetitos esse gloriatur Godefredus Ludvig Director & Professor Coburgensis. Is postquam fol. 424. Hermolaum Barbarum tanquam virum valdè doctum dilaudavit, claudit laudes ejusdem his penè verbis: *in colloquio cum Sathana in instituto scire desideravit, in quo considereret Aristotelica entelechia, seu Actus & Periclio.* Fol. 427. dum enumerat Antonii Cocci Sabellici libros copiosos, finem enumerationi suæ hunc imponit: *mortuus est Sabellicus lue Venerea, & reliquit ex una suarum concubinarum filium spurium.* En tibi auctorem non Pontificium! en reformationis tuæ præclaros prodromos, quorum prior cum Sathana, alter cum meretricibus commercia habuere! Picum tandem Mirandulanum inter religiosis tuæ vel novatores vel reformatores cur numeres, haud dispiècio: hic enim cùm tempore Innocentii VIII. circa annum 1486. edito librò nongentas theses ex omni scientiarum genere stupente Româ universâ doctissimè propugnâisset, tredecim ex iisdem propositiones deprehendere ac notavere Inquisitores; quas tamen Picus ea ratione explicavit & exposuit, ut à sana doctrina diversum nihil continere vel ipsò judece Innocentio fuerint judicatae. Cæterùm harum author Mirandulanus in rebus omnibus sese constanter subjecit menti Romanæ Ecclesiæ, paratissimus id tenere temper, quod ipsa docet ac docuit. Mores suos doctrinæ conformavit, præsertim in ultima vitæ suæ periodo, cùm procul à curis Seculi & deliciis animæ suæ ac salutis æternæ curam

in

in se sulceperit ferè unicam à solitudinis, pœnitentiæ, & virtutum plurimarum fructibus messem exspectans, quām sanè copiosam collegisse anno ætatis suæ 32. ex Scaligero & aliis auctoribus tradit Antonius Foresti Historicus Italus.

Seculum decimum sextum.

CCXVI. Pius III. Senensis Italus.

MORTUO Alexandro VI. tumultus ingens Romam universam turbaverat; Cæsar enim Borgia, Alexandri filius, thesauris Ecclesiæ direptis Vaticanum cum duodecim suorum militum milibus circumcinctum tenebat, simùlque Hadriani molem præsidii muniverat, Electores Pontificios eò adacturus, ut non nisi acceptissimum sibi eligerent Pontificem. Ut tamen in malo proposito non persisteret, evicerunt Galliæ, tum Hispaniæ cum Romani populi Oratoribus, qui Borgiam oratione sua adeò permoverunt, ut Urbe egressus liberam Cardinalibus eligendi potestatem concederit. E consilio fuerat Oratorum petitis quamprimum gratificari; armatus enim Gallorum exercitus à Georgio Ambrosiano Cardinale Rhotomagensi è Campania Romana vocatus haud difficulter armis impetrâsse, quod ne precibus à Borgia negaretur, timebatur. Post longam igitur contentionem libera omnino electione renuntiatus denique fuit Pontifex Franciscus Piccolomineus Pii II. ex sorore nepos Pius III. deinceps appellatus. Avunculo suo se se constanter exhibuit gratissimum, & acceptorum beneficiorum memorem; ab eodem enim acceperat, ut omnibus disciplinis & præsertim Jurisprudentiâ exultus jam anno ætatis suæ decimo septimo Senensibus Archiepiscopus designatus, & paulò post in Purpuratorum Senatorum numerum fuerit cooptatus. Annis deinde & consiliis maturis sub Paulo II. & Sixto IV. Legationibus variis, in Germania maximè apud Fridericum Imperatorem, defunctus fuerat, quibus se omnibus idoneum probârat, ut imperaret omnibus Pontifex Supremus. Ipse etiam Cæsar Borgia de novi Pontificis electione maximè anxius intellecتو Piccolominei nomine adeò se permutatum ostendit, ut Ecclesiæ suæ thesauros haud ægrè restituerit, quamquam Ursi-